

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FILOZOFSKI FAKULTET
ODSJEK ZA INFORMACIJSKE I KOMUNIKACIJSKE
ZNANOSTI
Ak. god. 2014./2015.

Jere Batinović

Pokretne knjižnice u Hrvatskoj

završni rad

Mentorica: dr. sc. Ana Barbarić, izv. prof.

Zagreb, 2015.

Sažetak:

Uvod	2
1. Pokretna knjižnica	3
1.1. Definicija pokretnih knjižnica	3
1.2. Definicija pokretnih knjižnica prema standardima	3
2. Vrste pokretnih knjižnica:	5
2.1. Pokretne knjižnice uz stacionirane knjižnice	5
2.2. Samostalne pokretne knjižnice	5
2.3. Specijalizirane pokretne knjižnice	6
3. Mjesna usluga	7
3.1. Područje kojemu je namijenjena usluga	7
3.2. Rasprostranjenost stanovništva	7
3.3. Broj stajališta i zadržavanje na njima	7
4. Troškovi i financiranje	9
4.1. Pokretna knjižnica nasuprot knjižničnom ogranku	9
4.2. Pokretna knjižnica nasuprot poštanskoj dostavi i online usluzi	9
4.3. Financiranje	10
5. Povijest i razvoj	11
6. Knjižnice s bibliobusnom službom u Hrvatskoj danas	13
6.1. Knjižnica i čitaonica Fran Galović, Koprivnica	14
6.2. Knjižnica Nikola Zrinski, Čakovec	15
6.3. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek	16
6.4. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci	17
6.5. Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Karlovac (str. 55-64)	18
6.6. Gradska knjižnica i čitaonica Rijeka	19
6.7. Narodna knjižnica Petar Preradović Bjelovar	21
6.8. Gradska knjižnica Zadar	22
6.9. Knjižnice grada Zagreba	24
7. Komisija za pokretne knjižnice	26
8. Pokretne knjižnice i društvene mreže	27
9. Zaključak	28
10. SUMMARY	29
SAŽETAK	29
Literatura:	30

Uvod

Bibliobusna služba važna je djelatnost narodne knjižnice koja bi trebala biti prihvaćena kao njezin sastavni dio. Njen opći cilj je promicanje znanja i kulture kod korisnika, smanjivanje društvenih razlika i poboljšanje kvalitete života. Usluge pokretne knjižnice su namijenjene svima, pogotovo osobama kojima je onemogućen dolazak u knjižnicu, starijim i nemoćnim osobama, stanovnicima van gradskih naselja, radnicima i štitičenicima u ustanovama.

U prvom će dijelu rada biti predstavljene opće i prema standardima određene definicije pokretnih knjižnica. Također će biti dan pregled podjele pokretnih knjižnica i objašnjen način planiranja mjesne usluge, troškova i financiranja.

Potom će biti pružen kratki pregled razvoja pokretne knjižnice u svijetu i u Hrvatskoj. Hrvatska ima jako bogatu povijest bibliobusne službe, danas unutar nju djeluje 9 bibliobusnih službi u: Zagrebu, Zadru, Bjelovaru, Osijeku, Rijeci, Koprivnici, Križevcima, Karlovcu i Čakovcu. U ovom radu bit će prikazana kratka povijest svake od navedenih pokretnih knjižnica, i objašnjeno kako one danas djeluju i te na kojem području. Naposljetku će biti napravljen osvrt na komisiju za pokretne knjižnice i zastupljenost pokretnih knjižnica na društvenim mrežama.

1. Pokretna knjižnica

1.1. Definicija pokretnih knjižnica

Za opis motornog vozila koje prenosi knjižničnu građu postoji puno naziva, od *bookmobile*, *bibliobus*, *Bücherbus* do pokretna knjižnica (*engl. mobile library*). Svaka knjižnična usluga koja nije stacionirana na jednom mjestu pripada kategoriji pokretnih knjižnica.¹ Pokretna knjižnica je izmjenjiva zbirka knjiga i druge knjižnične građe koja se organizirano prevozi iz središnje knjižnice u udaljena mjesta gdje nema javnih knjižnica.²

Bibliobusna služba ima cilj promicanja znanja i kulture, dostupnost informacijama, znanju i zabavi, razvoj kulture čitanja i stvaranje čitalačkih navika kod korisnika bez obzira na udaljenost, socijalni položaj i imovinsku situaciju. Bibliobusna služba je namijenjena svim osobama koje iz bilo kojeg razloga nisu u mogućnosti dolaska u knjižnicu. Pri tome se ponajprije misli na stanovnike sela i zaselaka, osoba koje žive u ruralnim područjima, osobama koje rade u udaljenim industrijskim zonama, starijim i nemoćnim osobama, štíćenicima i zaposlenicima ustanova (bolnice, domovi za umirovljenike, zatvori).³

1.2. Definicija pokretnih knjižnica prema standardima

Standardi za pokretne knjižnice – bibliobuse, s obzirom na prednosti i ograničenja ovoga oblika knjižnične djelatnosti precizno određuju mjesto bibliobusa u knjižničnoj mreži narodnih knjižnica koje se potvrđuje kroz svakodnevno djelovanje bibliobusnih službi, u većoj ili manjoj mjeri, ovisno o područjima koja pokrivaju.⁴

---

¹ Smjernice za pokretne knjižnice / prerađeno izdanje priredila radna skupina IFLA-ine Sekcije za narodne knjižnice na čelu s Ianom Stringerom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 11.

² Bibliobus. URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Bibliobus> (10.9.2015.)

³ Ibid.

⁴ Črnjar, Lj.; Vugrinec, Lj. Uloga i značaj pokretnih knjižnica u životu lokalne zajednice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 53, 3/4(2010), str. 130.

Prema standardima za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, pokretna knjižnica je:⁵

Pokretna knjižnica je privremeni ili stalni oblik opsluživanja korisnika u malim, razasutim naseljima ili u pravnim osobama gdje nema uvjeta za druge oblike djelovanja narodne knjižnice. Rad pokretnih knjižnica pobliže se uređuje Standardima za pokretne knjižnice - bibliobuse, a sastavni su dio ovih Standarda. (Članak 15.)

Bibliobus je pokretna knjižnica koja ima osoblje i opremu što omogućuje pružanje knjižničke usluge na razini odgovarajućeg knjižničkog stacionara, prema članku 14. Standarda za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj, a smještena je u vozilu - kombi, autobus, tegljač s prikolicom i sl., te svojom pokretljivošću omogućuje da se istim fondom i osobljem služi više međusobno udaljenih područja u istom danu. (Članak 54.)

Bibliobus je ustrojben jedinica narodne knjižnice i sastavni je dio knjižnične mreže grada ili općine.

Bibliobus opskrbljuje knjigama, časopisima i drugim izvorima informacija i najmanje zajednice (gradske četvrti, prigradska i seoska naselja) gdje nema uvjeta za druge oblike djelovanja narodne knjižnice i time znatno pridonosi informiranju i naobrazbi stanovništva. (Članak 55.)

... Knjižni fond bibliobusa treba sadržavati 50% svezaka beletristike, 30% literature za djecu i 20% popularno-znanstvene i znanstvene literature, a može se i prilagoditi i strukturi korisnika. (Članak 67.)

---

⁵ Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (sa standardima za pokretne knjižnice - bibliobuse) (NN 58/99) čl.15, 54, 55, 67.

2. Vrste pokretnih knjižnica:

IFLA je u svojim smjernicama za pokretne knjižnice podijelila vrste knjižničnih usluga koje pružaju pokretne knjižnice na tri načina djelovanja:⁶

2.1. Pokretne knjižnice uza stacionirane knjižnice

Djelovanje pokretne knjižnice uz stacionirane knjižnice je najčešća vrsta djelovanja pokretne knjižnice. Djelatnost obuhvaća središnju knjižnicu u središtu nekog područja s uslugom pokretne knjižnice koja djeluje u ruralnim i urbanim rubnim područjima. Pokretna knjižnica može biti samo privremeno rješenje za područja koja se jako brzo razvijaju, sve do trenutka kada razvoj dosegne razinu koja zahtjeva uslugu stacionarne knjižnice. *IFLA* također navodi da ova usluga može biti rješenje za industrijske zone, područja s niskim stupnjem gustoće naseljenosti ili naseljima u kojima nije predviđen prostor za stacionarne knjižnice.

2.2. Samostalne pokretne knjižnice⁷

Zemljopisni, ekonomski i politički čimbenici mogu odrediti da stacionarne knjižnice nisu prikladne za određeno područje, te su pokretne knjižnice idealno rješenje za takva područja. U rijetko naseljenim područjima ili područjima bez urbanog središta s više manjih naselja, pokretna knjižnica može opskrbljivati stanovništvo s knjigama. Također u područjima koja su bila razorena u ratu ili uslijed ekstremnih vremenskih neprilika, te privremenim zajednicama koje sudjeluju u kratkoročnom projektu i poslu (žetva, podizanje brane)

---

⁶ Ibid, str. 13.

⁷ Ibid, str. 14.

2.3. Specijalizirane pokretne knjižnice

Uz uobičajne pokretne knjižnice postoje i specijalizirane koje nude specifične usluge poput:

- Usluge za djecu
- Usluge u školama
- Usluge za slabije pokretne osobe
- IT-vozilo (Cybermobile)
- Pokretne knjižnice za umirovljenička naselja
- Pokretne knjižnice za učenje i pisanje domaćih zadaća
- Ostale specijalizirane usluge
  - „infomobil“ – za osobe koje traže zaposlenje
  - centre za pomoć beskućnicima
  - usluge za starosjedilačka naselja (npr. rezervati američkih starosjedilaca)

3. Mjesna usluga⁸

Pri uvođenju službe pokretne knjižnice, treba pažljivo isplanirati rute tako da se maksimalno iskoristi vozilo i postigne optimalna vrijednost usluge. Tijekom planiranja i djelovanja treba uvažiti brojne čimbenike i biti prilagodljiv prema okolnostima. Pri planiranju treba uvažiti ova tri čimbenika:

3.1. Područje kojemu je namijenjena usluga

Učinkovitost i isplativost usluge ovisi o uvjetima na cesti, te broju stajališta i zadržavanja na njima. U prosjeku maksimalna dnevna udaljenost ne bi smjela biti veća od 200 km, a obilazak stajališta duži od dva tjedna. Zbog toga što pokretna knjižnica radi dok stoji treba povećati zadržavanje na stajalištu u odnosu na vrijeme putovanja. Rad noću bi bilo idealno rješenje za maksimalnu iskorištenost usluge.

3.2. Rasprostranjenost stanovništva

Na području gdje je stanovništvo gusto naseljeno, više ljudi će biti usluženo, ali to nije bit pokretne knjižnice, ona je najprikladnija na područjima s malom gustoćom naseljenosti. Osim naseljenosti, bitan faktor su i pokretljivost stanovništva, osobe bez osobnog vozila ili mjesta bez ili s lošim javnim prijevozom.

3.3. Broj stajališta i zadržavanje na njima

Rasprostranjenost stanovništva i korištenje usluga pokretne knjižnice utječu na broj stajališta u jednom danu. Bitno je obratiti pozornost na vrijeme provedeno na stajalištu u odnosu na vrijeme putovanja, opća smjernica je jedan sat vožnje prema jedan sat davanja usluge.

---

⁸ Ibid, str. 18.

Idealan plan bi izgledao ovako:

- 9 dana
- 50 km dnevno
- 5 stajališta dnevno
- Omjer vožnje i usluga 1:1
- Posudba: 50 jedinica građe po satu
- 1 vozač i 1 knjižničar

4. Troškovi i financiranje

4.1. Pokretna knjižnica nasuprot knjižničnom ogranaku⁹

Često se smatra da je pokretna knjižnica najskuplja vrsta knjižnične usluge. Stacionarne službe uživaju u prednosti tradicionalnog oblika usluge. Pokretne knjižnice mogu biti učinkovitije i isplativije rješenje nego stacionarne knjižnice za određena područja. Zbog razlike u cijeni vozila, goriva itd., svaka uprava sama odlučuje o idealnoj vrsti knjižnične usluge za područje.

PLAN TROŠKOVA	
Knjižnični ogranak	Pokretna knjižnica
a) Temeljno ulaganje	
zemljište	vozilo
zgrada	garaža
vozni park	sjedište službe
jedinice za grijanje / hlađenje	
estetski elementi	
građevinski troškovi	
početna knjižnična zbirka	
namještaj i oprema	
elektroenergetski sustav / instalacije, priključak	
komunikacijska i informacijska infrastruktura	
vodoopskrba i vodoinstalacije	
b) Redovni troškovi	
osoblje i dodatni izdaci	dopuštenja / porez
održavanje	gorivo
obnavljanje podnih obloga	troškovi za sjedište službe kao za ogranak
osiguranje prostora	
amortizacija opreme	
knjižnična zbirka (redovna nabava)	
materijalni troškovi (električna energija, komunikacije)	
razno (troškovi putovanja, uredski pribor, tiskanje, promocija)	
gorivo za grijanje	
čišćenje	
odvoz smeća	

Tablica 1. Usporedba plana troškova za knjižnični ogranak i pokretnu knjižnicu

4.2. Pokretna knjižnica nasuprot poštanskoj dostavi i online usluzi

Poštanska dostava je zapravo dio usluge koju pružaju i knjižnični ogranci i pokretne knjižnice. Prednosti poštanske dostave građe su minimalne. S napretkom online usluge došlo je i do preuzimanja knjiga s interneta. Takva vrsta „posuđivanja“ knjiga bi mogla biti budućnost pokretne knjižnice u nekim područjima.

⁹ Ibid, str. 16.

4.3. Financiranje¹⁰

Pokretna knjižnica je puno jeftinija od stacionarne, ali je problem što stacionarna knjižnica puno duže traje od pokretne. Ali pokretna knjižnica je bolje rješenje ako u kratkom roku želimo organizirati kvalitetnu knjižničku uslugu za područje bez stacionarne knjižnice. Postoje različiti tipovi pokroviteljstva, poput oglašavanja na vozilu, pokroviteljstva nad određenim knjigama, IT oprema, ostavštine zahvalnih korisnika. Uz to postoje i donacije koje dolaze od različitih izvora; vlada, igara, privatnih tvrtki, dobrotvornih organizacija, ostavština, skupina prijatelja knjižnice.

---

¹⁰ Ibid, str. 20-21.

5. Povijest i razvoj

Prve su se pokretne knjižnice javile u Engleskoj krajem XVII. st., a industrijalac Samuel Brown proširio je zamisao o putujućim knjižnicama i na okolne zemlje i kolonije. Poč. XIX. st. pokreću se u SAD-u, Kanadi, Njemačkoj i Australiji, radi populariziranja knjiga i čitanja među siromašnijim stanovništvom slabije naseljenih krajeva. Pravo na dostupnost knjiga i informacija i danas čini pokretne knjižnice važnim dijelom mreže nar. knjižnica, a uz najrašireniji oblik → bibliobus, pokretne knjižnice organiziraju se i s pomoću posebno građenih čamaca, brodova, zrakoplova i helikoptera.¹¹

Sami početak djelatnosti pokretne knjižnice u Hrvatskoj bilježi se već na početku 20. stoljeća. 1911. godine u Karlovcu su se knjige odvozile u fijakerima, u drvenim sanducima, u obližnja sela. Nakon Drugog svjetskog rata ovaj oblik knjižnične službe postaje raširen na području Bjelovara, Čakovca, Karlovca, Đurđevca, Osijeka, Rijeke, Vinkovaca, a kasnije i drugih mjesta diljem Hrvatske. Knjige su se prevozile u kovčezima uz pomoć raznih vozila. U Osijeku se održavala akcija koju je provodila osječka knjižnica svakog ponedjeljka kada je knjižnica bila zatvorena, knjižničarke bi fijakerima odlazile u desetak sela u okolici Osijeka i tamošnjem stanovništvu posuđivale knjige.¹²

Povijest bibliobusne službe u Hrvatskoj seže do sredine šezdesetih godina 20. stoljeća. Godine 1964. počinje s radom kombi vozilo Gradske knjižnice u Karlovcu prilagođeno za prijevoz knjiga. 5 godina nakon toga, 9. lipnja 1969. godine počinje s radom bibliobus Gradske knjižnice Rijeke, prva pokretna knjižnica takve vrste u Hrvatskoj i tadašnjoj Jugoslaviji.¹³

---

¹¹ Ibid.

¹² Ibid, str. 6-10.

¹³ Ibid, str. 12.

Slika 1. Prvi riječki bibliobus prigodom svečanog otvorenja 1969. godine.

Knjižnice grada Zagreba su osnovale bibliobusnu službu 1976 g. dok su knjižnica Nikola Zrinski iz Čakovca i Knjižnica i čitaonica Fran Galović iz Koprivnice osnovale svoje bibliobusne službe 1979 g. Gradska knjižnica Zadar osniva bibliobusnu službu tek 2006. godine.

U 2010. godini bibliobusi su pružali knjižničku uslugu na 413 stajališta na području 9 županija te na području Grada Zagreba, usluživali su više od 13.328 aktivnih članova koji su u pokretnim knjižnicama posudili 339.682 jedinica knjižnične građe – knjiga, slikovnica, DVD-a itd. U bibliobusima ili u njihovoj organizaciji priređeno je u 2010. više od 200 priredbi i događanja usmjerenih na promociju knjige, poticanje čitanja, edukaciju o korištenju knjižnice i informacija općenito itd., kojima je prisustvovalo više od 5.000 nazočnih.

U Hrvatskoj u travnju 2011. djeluje 10 bibliobusnih službi (u Bjelovaru, Čakovcu, Karlovcu, Koprivnici, Križevcima, Osijeku, Rijeci, Vinkovcima, Zadru i Zagrebu) s ukupno 12 bibliobusnih vozila.¹⁴

6. Knjižnice s bibliobusnom službom u Hrvatskoj danas

U Hrvatskoj danas djeluje deset službi pokretnih knjižnica s dvanaest bibliobuseva, u 10 županija te na području grada Zagreba. Pri županijskim matičnim knjižnicama djeluje devet službi u gradovima: Bjelovar, Čakovec, Karlovac, Koprivnica, Osijek, Rijeka, Vinkovci, Zadar i Zagreb. U Križevcima bibliobusna služba djeluje u okviru manje gradske knjižnice te jedina nema bibliobus nego bibliokombi. U Zagrebu je 2011. godine zamijenjen jedan od dva bibliobusa s novim vozilom izgrađenim na kamionskom podvozju.¹⁵

KORISNICI I KORIŠTENJE (2012. God.) :¹⁶

Ukupan broj članova: **13.005** (13.328)

- djeca: **8.550** (65,74%) (8.379)
- odrasli: **4.456** 34,26%) (4.742)

Ukupno posuđeno jedinica knjižnične građe: **352.998** (339.682)

- knjige: **345.983**
- mediji: **7.005**
- časopisi: **84**

Devet službi djeluje pri županijskim matičnim knjižnicama: Karlovac, Čakovec, Bjelovar, Osijek, Koprivnica, Rijeka, Zadar, Vinkovci i Zagreb, dok bibliobusna služba u Križevcima djeluje u okviru manje gradske knjižnice te jedina ima bibliokombi.

---

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid. Str. 21.

¹⁶ Pezer, I.; Ladan, K.; Stanje hrvatskih bibliobusnih službi u 2012. Koprivnica, 2013.

6.1. Knjižnica i čitaonica Fran Galović, Koprivnica ¹⁷

Bibliobusna služba knjižnice i čitaonice Fran Galović iz Koprivnice obilazi ukupno 48 stajališta u 33 naselja diljem Koprivničko-križevačke županije te u 7 prigradskih naselja, ustanova i tvrtki na području grada Koprivnice. Pri tome se obraća posebna pozornost na školsku i vrtićku djecu u udaljenim naseljima. Osim toga, koprivnički bibliobus dostavlja knjige u Dom za starije i nemoćne u Koprivnici, te u kuće osobama s invaliditetom na stajalištima u naseljima. Godine 1979. je nabavljen prvi bibliobus, četvrti takve vrste u Hrvatskoj. Zbog čestih kvarova i dotrajalosti je zamijenjen s novim, suvremenim vozilom, 2014. godine. U bibliobusnoj službi su zaposlene dvije osobe koje obilaze stajališta svaka dva tjedna. U fondu se nalaze:

Fond za djecu i mlade :

- Slikovnice
- Knjige
- Stripovi
- Stručno-popularne knjige
- Zbirka DVD filmova
- Zbirka zvučnih priča na CD-ima

Fond za odrasle :

- hrvatska i svjetska književnost
- popularno-stručna literatura

---

¹⁷ Knjižnica i čitaonica Fran Galović Koprivnica. URL: <http://www.knjiznica-koprivnica.hr/knjiznica/defaultcont.asp?id=58&n=3&side=5> (10.9.2015.)

6.2. Knjižnica Nikola Zrinski, Čakovec¹⁸

Od 1979. godine djeluje bibliobusna služba Međimurja kao odjel Knjižnice „Nikola Zrinski“, Čakovec. 1998. godine osnivačem Knjižnice postaje Grad Čakovec, a osnivačem Bibliobusne službe postala je Županija. Do 2003. godine bibliobusna služba je djelovala uz pomoć starog bibliobusa (fond od 1.500 svezaka), županijsku knjižničku mrežu činile su tri gradske knjižnice (Čakovec, Mursko Središće, Prelog) i tri općinske knjižnice (Goričan, Kotoriba, Šenkovec), te 11 bibliobusnih postaja u općinama, i 3 postaje u čakovečkim poduzećima.

2003. godine kupljen je novi bibliobus (fond od 4.000 svezaka) sredstvima Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Međimurske županije. Nakon kupnje novog vozila je u dvotjedni raspored uvedeno još 8 općina, nakon čega knjižnična djelatnost obuhvaća većinu općina u Županiji. Sveukupno obilazi bibliobusna služba 25 postaja u Međimurju. (3 postaje u čakovečkim poduzećima, 25 postaja u međimurskim naseljima). Fond bibliobusa je strojno čitljivo katalogizirani i pretraživ putem Interneta kao i fond Matične knjižnice.

Slika 2. –Bibliobus međimurske županije

¹⁸ Knjižnica „Nikola Zrinski“ Čakovec. URL: http://www.skola-hodosan.hr/Arhiv_informacije/2007-08/070810_O_bibliobusu.htm (10.9.2015.)

6.3. Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek

Bibliobusna služba u Osijeku osnovana je 2001. godine i djeluje kao integralni dio knjižnične mreže Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek. Cilj bibliobusna službe je pružanje osnovnih knjižničnih usluga građanima prigradskih naselja i gradskih četvrti grada Osijek u kojima ne postoje drugi stacionarni oblici djelovanja Knjižnice.¹⁹

Zaklada Balkan Peace Project iz grada Haarlema, u Nizozemskoj donirala je Gradu Osijeku za potrebe Gradske i sveučilišne Knjižnice bibliobus marke DAF kapaciteta cca. 4.500 sv. knjiga. Sukladno željama donatora, zaključku Gradskog poglavarstva grada Osijeka i programa koji je izradila Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek, bibliobusna služba na 7 stajališta je organizirana u prvom redu za potrebe gradskih četvrti i prigradskih naselja u kojima trenutačno ne postoje uvjeti za djelovanje stacionarnih oblika gradske knjižnice. Bibliobusna služba doprinosi ravnomjernom razvoju knjižnične djelatnosti na području grada Osijeka. Usluge bibliobusne službe mogu koristiti svi članovi Gradske i sveučilišne knjižnice Osijek bez obzira na mjesto upisa ili stanovanja. Fond bibliobusa trenutno broji 11.808 sv. knjiga, od čega je 3.668 sv. dječje literature.²⁰

Usluge i aktivnosti koje pruža bibliobusna služba:²¹

- posudba i rezervacija knjižnične građe,
- informacijsko-referalne usluge,
- reprografske usluge,
- usluge za korisnike s posebnim potrebama,
- rad na računalima i Internet usluge
- kulturno-promotivne aktivnosti,
- pedagoško-animacijske aktivnosti,
- edukacije korisnika i knjižničara

---

¹⁹ Bibliobusna služba – Gradska i sveučilišna knjižnica Osijek. URL: <http://www.gskos.unios.hr/?upit=sadrzaj&id=89> (10.9.2015.)

²⁰ Ibid, Str. 89-94.

²¹ Marčetić, V. Pokretne knjižnice u Hrvatskoj: poticaj osnivanju bibliobusne službe u Gradskoj knjižnici i čitaonici Požega: diplomski rad. Zagreb Filozofski fakultet, 2014. Str. 9

6.4. Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci²²

Bibliobusna služba gradske knjižnice i čitaonice Vinkovci djeluje na području cijele Vukovarsko-Srijemske Županije, na 58 stajališta u rasporedu od 2 tjedna.

Prvi početci takve djelatnosti u Vinkovcima bili su 1957. Godine, kada su se knjige uz pomoć zaprežnih kola raznosile. 1962. godine djelatnici s koferima punim knjigama obilaze tvorničke hale, restorane i radne organizacije. Prvi bibliobus knjižnica Vinkovci dobiva 1992. godine od grada Beča na poklon. Bibliobus je bio idealno rješenje, zato što je stacionarna knjižnica u Vinkovcima nakon napada granatama u potpunosti izgorjela. Bibliobus je 1994. godine preseljen u prognaničko naselje Blace, gdje je služilo kao stacionarna knjižnica za stanovnike naselja. Tek 2005. Godine bibliobusna služba opet oživljava, nabavkom novog bibliobusa financiranog od strane Ministarstva kulture Republike Hrvatske i Vukovarsko-srijemske županije.

Slika 3. – Knjižnica 1992. Godine, dar grada **Beča**

---

²² Gradska knjižnica i čitaonica Vinkovci. URL: <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/odjeli/zupanijski-bibliobus/>

6.5. Gradska knjižnica Ivan Goran Kovačić Karlovac²³

(str. 55-64)

Prvi znaci pokretne knjižnice u Hrvatskoj naziru se 1911. godine u Karlovcu, kada je na upotrebu predana prva prijenosna knjižnica koju je činio drveni ormarić s knjigama. Ormarić je dostavljen žiteljima sela Mekušje pomoću kočije. Prva karlovačka pokretna knjižnica sastojala se od 90 knjiga (70 zabavnih i 20 poučnih) te je imala 22 čitača. Tadašnji knjižničar je vodio bilješke o starosti čitača, najviše čitača je bilo između 23-30 i 40-60 godina, a svi čitači su bili muškarci. Zbog velike zainteresiranosti stanovnika okolnih sela, krajem 1912. godine se knjige počinju odvoziti u još nekoliko prigradskih naselja i sela. Dobar rad prijenosne knjižnice se tijekom godina nastavio.

Slika 4. – Jedan od drvenih sanduka u kakvima su se prije prenosile knjige i danas se čuva u karlovačkoj knjižnici

Služba pokretne knjižnice tijekom dva svjetska rata nije radila, nastavila je svoje djelovanje 50-ih godina prošlog stoljeća. Knjige su se dostavljale u drvenim sanducima u poduzeća, ustanove i sela. Postoji podatak iz 1958. Godine koji govori da je tada djelovalo ukupno 13 pokretnih knjižnica, 9 u poduzećima i sindikalnim podružnicama i 4 u selima.

---

²³ Ibid. Str. 55-64.

1964. godine Gradska knjižnica Karlovac dobiva od Savjeta za kulturu SR Hrvatske 1000 novih knjiga i prvo namjensko vozilo za prijevoz knjiga, kombi IMV. Kombi je svako dva tjedna obilazio 19 stajališta.

Prvo specijalizirano vozilo – bibliobus je kupljeno 1978. godine sredstvima tadašnjih radnih organizacija grada Karlovca i Republičke samoupravne interesne zajednice u području kulture. Novo vozilo je omogućilo otvaranje novih stajališta, povećanje broja korisnika i bolji rad. Već 1979. godine 3.259 članova je koristilo bibliobusnu službu na 37 stajališta. Veliki broj stajališta i korisnika rezultirao je povećanjem fonda na 15.000 jedinica građe. Bibliobus kupljen 1978. Godine je pretrpio znatna oštećenja tijekom Domovinskog rata, zbog toga je 2004. Godine u službu krenuo novi karlovački bibliobus.

Novi karlovački bibliobus opremljen je suvremenom opremom, u njemu se nalazi televizor, DVD-CD player, računalo, mobilni telefon i agregat za opskrbu električnom energijom. Bibliobus je u 2010. Godini obilazio 41 stajališta u gradu Karlovcu, Dugoj Resi i Ozalju, od kojih su 31. škole.

6.6. Gradska knjižnica i čitaonica Rijeka²⁴

Djelatnost pokretnih knjižnica se na određeni način počinje razvijati početkom 20. Stoljeća kada Akademsko društvo „Jurislav Janušić“ organizira dostavu knjiga na pojedina mjesta na području Sušaka i Rijeke. Djelatnost se nastavlja i nakon Drugog svjetskog rata. 1948. Godine Narodna čitaonica Rijeka organizira pokretne knjižnice u osnovnim školama, radnim organizacijama, domu umirovljenika i na brodovima Jugolinije.

9. lipnja 1969. Godine kreće bibliobus riječke knjižnice kao „prva pokretna knjižnica takve vrste u Hrvatskoj i Jugoslaviji“. Bibliobus je bio stari autobus koji je već imao ugrađene police, kapacitet je bio 4.500 svezaka. Knjižničnim uslugama bila su obuhvaćena ukupno 53 naselja, na oko 60 km dužine i 20 km širine ondašnje općine Rijeka. Zbog lošeg stanja vozila, 1972. kreće u službu novo vozilo, napravljeno isključivo u bibliobusnu svrhu. Područje obilaska se širi na tadašnju crikveničku i opatijsku općinu. Broj stajališta raste na 80 u dvotjednom ciklusu, zbog toga se uvodi šestodnevni radni tjedan s prosječno 7 stajališta na dan.

---

²⁴ Isib, Str. 97-106.

Riječka bibliobusna služba doživljava svoj vrhunac 80ih godina nabavom trećeg specijaliziranog vozila, izrađenog po uzoru na prvi zagrebački bibliobus (1976. God.). Knjižnične usluge se počinju pružati ne samo mnogobrojnim naseljima, nego i u poduzećima INA-e i Autotrolej. Već 1990. Godine se nabavlja novo, četvrto vozilo, zbog učestalih kvarova i izostanaka na stajalištima. Tijekom Domovinskog rata bibliobusna služba riječke knjižnice je imala veliki značaj, posebno u prognaničkim centrima.

1996. zbog nedostatka financijskih sredstava bibliobusna služba obustavlja rad na širem riječkom području. Već 1997. Godine započelo je novo poglavlje riječke bibliobusne službe, na području rubnih dijelova grada Rijeke i velika gradska naselja bez stacionarnog knjižničnog ogranka, ukupno 10 naselja s oko 53.000 stanovnika.

Ministarstvo kulture je 2004. Godine odlučilo sufinancirati nabavku drugog bibliobusa za Gradsku knjižnicu Rijeka. Zbog kratkih ruta i unatoč stanju vozila odlučeno je da se riječki bibliobus neće mijenjati novim, nego se izradio novi projekt pod nazivom „Primorsko-goranska bibliobusna služba“. Njen cilj je knjižničnim uslugama obuhvatiti brdsko-planinsko područje Primorsko-goranske županije. 2004. na svoju prvu vožnju krenuo je s radom županijski bibliobus s motom „Knjiga svima! Knjigom do svih!“

Slika 5. – Županijski bibliobus Primorsko-goranske županije

Danas čine bibliobusnu službu Gradske knjižnice Rijeka dva bibliobusa, Gradski bibliobus i Županijski bibliobus. Gradski bibliobus obilazi isključivo područje grada Rijeke i to naselja bez stacionarnog knjižničkog ogranka, dječje vrtiće, poduzeća, ustanove. Ima 18 stajališta, 13 u naseljima i 5 u ustanovama. Knjižnični fond se sastoji od 18.140 knjiga i dostupan je svakog drugog tjedna, u isto vrijeme, na istom mjestu. Županijski bibliobus obilazi 10 jedinica lokalne samouprave u Primorsko-goranskoj županiji od kojih je 7 na području Gorskog kotara. Ima 38 stajališta, 28 u naseljima te 10 u ustanovama. Knjižnični fond se sastoji od 10.603 knjiga i 652 jedinica AV građe.

6.7. Narodna knjižnica Petar Preradović Bjelovar

Počeci bibliobusne službe u Bjelovaru sežu u šezdesete godine 20. Stoljeća, kada su se knjige iz Gradske knjižnice dostavljale u Bolnicu Bjelovar, poduzeća i škole. Knjige su se korisnicima dostavljale u specijalno izrađenim koferima, smještenim na drvena kolica.

1972. godine bibliobusna služba dobiva svoje prvo vozilo – bibliokombi. Do kraja 1972. godine u mreži je bilo 26 stajališta, 280 članova i fond od 5.000 knjiga. Tijekom godina se taj broj povećavao, tako je 1975. Bibliokombi posjećivao 36 stajališta s fondom od oko 3.000 knjiga. Stajališta su bila ispred seoskih domova kulture, ali i područja škola, nudeći učenicima lektire i druge knjige.

Slika 6. i 7. - Bibliokombi i Bibliobus (TAM T-5)

U rujnu 1980. Novi bibliobus kreće u obilazak stajališta diljem tadašnje Općine Bjelovar. Bibliobus je raspolagao s 2.000 knjiga i stajao na 37 stajališta, 13 radnih organizacija, 22 škole i 22 mjesne zajednice. Poslije 1985. osigurana su veća sredstva za nabavu, te se broj naslova gotovo utrostručio, a broj posjeta i posuđenih knjiga također se povisio. Bibliobus je djelovao tijekom Domovinskog rata, ali se broj korisnika za vrijeme rata i nakon njega znatno smanjio.²⁵

2004. godine knjižnica Bjelovar dobiva novo suvremeno opremljeno vozilo (računalno, Tv, DVD player, hladnjak, klima uređaj, pristupom internetu,...). Bibliobus obilazi 40 stajališta i u fondu ima oko 16.000 knjiga. Broj članova pokretne knjižnice u 2010. godini je bio 1.118. Važno je navesti činjenicu da je bjelovarski bibliobus jedina pokretna knjižnica u Hrvatskoj koja posjećuje zatvor, oni nude knjižničarske usluge zaposlenicima i zatvorenicima bjelovarskog Okružnog zatvora.²⁶

6.8. Gradska knjižnica Zadar

Želja za pokretnom knjižnicom na području Zadra javila se već 50-ih godina prošlog stoljeća, međutim tek s sredstvima dobivenim iz predpristupnih fondova Europske unije (CARDS 2002) u Zadru dolazi do realizacije pokretne knjižnice. Program CADRS 2002 podržava : održivi razvoj ratom zahvaćenih područja u Hrvatskoj. Cilj prihvaćenog projekta CARDS 2002 i knjižnice Zadar je: „osigurati dostupnost informacijama svim stanovnicima Zadarske županije bez obzira na udaljenost, imovinsku i socijalnu situaciju“. ²⁷

Bibliobus 1 je počeo s djelovanjem 2006. Godine. Opremljen je multimedijalnom opremom i pristupom internetu. Ulazak u bibliobus osobama s posebnim potrebama omogućen je pristupnom rampon na električni pogon. Trenutni fond Bibliobusa 1 je oko 10.000 jedinica građe, od kojih se 4.500 nalazi u bibliobusu. Bibliobus 1 djeluje na kopnenom dijelu Zadarske županije i otoku Viru. Na početku je imao 24 stajališta u 21 mjestu, zbog velikog interesa taj broj je u 2015. Godini narastao na 41. Stajalište u 35 mjesta.

---

²⁵ Isib, Str. 32-42.

²⁶ Narodna knjižnica Petar Preradović Bjelovar . URL: http://www.knjiznica-bjelovar.hr/index.php/sluzbe/bibliobusna_sluzhba/ (10.9.2015.)

²⁷ Ibid, Str. 117.-128.

Slika 8. – Stajališta bibliobusa Gradske Knjižnice Zadar

Bibliobus 2 stigao je kao donacije iz Njemačke 2013. godine. Pri ostvarivanju projekta pomogli su gradska knjižnica Freiburg i evangelistička župa Merzhausen., Jadrolinija d.d. Rijeka i Prirodoslovno- grafička škola Zadar koja je oslikala bibliobus. Bibliobus 2 je pušten 2014. godine u promet, te proširio mrežu bibliobusne službe i na četiri otoka. Ima 31. stajalište u 28 mjesta. Sveukupno se u 2015. godini obilazi 72 stajališta u 63 mjesta.²⁸ Inicijalni fond Bibliobusa 2:²⁹

Za djecu i mlade:

- M – 297 jedinica
- D – 574 jedinica
  - – 603 jedinica
- 80 popularno-znanstvenih knjiga
- 12 igračaka

²⁸ Gradska knjižnica Zadar - Informacije o bibliobusu, URL: <http://www.gkzd.hr/?q=hr/node/3365.%20http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Bibliobus-na-otocima.pdf> (10.9.2015.)

²⁹ Gradska knjižnica Zadar – Bibliobus na otocima, URL: <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Bibliobus-na-otocima.pdf> (10.9.2015.)

Za odrasle:

- 1031 beletristika
- 300 popularno-znanstvenih knjiga
- 113 DVD jedinica
- 7 CD-a (prilozi uz knjige
- 120 stripova

UKUPNO: 3137 jedinica

Zadarski otočki bibliobus trenutno je prvi i jedini otočki bibliobus u Hrvatskoj. Upravo je zbog toga izazvao veliki interes stručne i šire javnosti, a Ministarstvo kulture RH uvrstilo ga je među Istaknute knjižnične programe.

6.9. Knjižnice grada Zagreba

Slika 9. – Bibliobusna stajališta zagrebačke Bibliobusne službe

Zagrebačka Bibliobusna služba osnovana je 1976. Godine. Do osnivanja službe došlo je nakon istraživanja o odnosu knjiga po stanovniku, odnosno da su stanovnici perifernih zagrebačkih naselja u neravnopravnom položaju u odnosu na one u centru grada. Pri početku rada bibliobusna služba je imala impresivni fond od 12.000 svezaka i 3.000 članova na 20 stajališta. Zbog jako dobre prihvaćenosti bibliobusa u Zagrebu, već nakon dvije godine uvodi se i druga smjena sa 16 novih stajališta.

Zbog naglog razvoja grada Zagreba potreban je još jedan bibliobus. 1980. Godine drugi bibliobus u Zagrebu počinje s radom, već 1981. otvara se druga smjena i Bibliobusna služba postaje suvremena služba s dva vozila, četiri smjene i 13 zaposlenika. Bibliobusi neprestano obilaze svoja stajališta, čak i za vrijeme Domovinskog rata.

Bibliobusi su mijenjani zbog starosti, 1990. godine umjesto prvog nabavljeno je novo vozilo, a 1995. godine zamijenjen je drugi bibliobus. 90-ih godina opada broj članova zbog procesa privatizacije poduzeća. Ugašena su mnoga stajališta u velikim poduzećima (Jedinstvo, Sintal, Chromos...), a u novim privatiziranim poduzećima radnici nemaju vremena za posudbu knjiga.³⁰

Zagrebačka bibliobusna služba danas obilazi područje Grada Zagreba(nova naselja i poduzeća) i Zagrebačke Županije. S dva bibliobusa u dvije smjene od kojih je jedan proizveden 1995. godine, a drugi 2011. godine. Stajališta pokrivaju područja tri grada: Zagreba, Zaprešića i Velike Gorice te deset općina, odnosno 78 stajališta.³¹

Zagrebačka bibliobusna služba nudi bogat fond od oko 65.000 svezaka:

- dječje literature
- beletristike domaćih i stranih autora
- popularno-znanstvenih djela

---

³⁰ Ibid, Str. 129-137.

³¹ O bibliobusnoj službi – Knjižnice grada Zagreba. URL: <http://www.kgz.hr/default.aspx?id=246> (10.9.2015.)

7. Komisija za pokretne knjižnice³²

Radna grupa za pokretne knjižnice osnovana je 21. 11. 2001. godine unutar Sekcije za narodne knjižnice zbog specifičnosti tog segmenta narodnog knjižničarstva. Radna je grupa 2004. godine prerasla u Komisiju za pokretne knjižnice.

Ciljevi komisije za pokretne knjižnice su:

- promicanje važnosti pokretnih knjižnica za jednakost i slobodu pristupa informacijama svim građanima posebice u ruralnim, slabo naseljenim i raštrkanim naseljima
- praćenje rada i dostignuća pokretnih knjižnica u svijetu kao i rada Okruglog stola za pokretne knjižnice IFLA
- pružanje stručne pomoći pri osnivanju bibliobusnih službi te izgradnji i opremanju bibliobusa a u suradnji sa županijskim matičnim službama
- zalaganje za korištenje bibliobusa od strane posebnih skupina korisnika te korisnika s posebnim potrebama
- suradnja sa sekcijama i komisijama HKD-a
- organiziranje stručnih skupova s tematikom i problemima pokretnih knjižnica

---

³² Komisija za pokretne knjižnice. URL: http://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/37/uvod/ (10.9.2015.)

8. Pokretne knjižnice i društvene mreže

Na društvenoj mreži Facebook postoji stranica pod nazivom “Pokretne knjižnice Republike Hrvatske - Mobile Libraries of Croatia”. Stranica je pokrenuta 27. siječnja 2015. od strane Hrvatskog knjižničarskog društva - Komisije za pokretne knjižnice. Stranica želi ukazati na važnost knjižničnih djelatnosti pokretnih knjižnica i na njihovu društvenu, kulturnu i obrazovnu aktivnost u zajednici. Stranica također navodi ciljeve poput populariziranja pokretnih knjižnica i njihove misije pružanja knjižničnih usluga u sredinama gdje ne postoji mogućnost korištenja stacioniranih knjižnica, povezivanje i razmjena informacija između putujućih knjižničara u Hrvatskoj, upoznavanje i razmjena stručnih iskustava s putujućim knjižničarima iz drugih zemalja te predstavljanje hrvatskih putujućih knjižnica u svijetu.³³

Bibliobus Međimurske županije - Knjižnica "Nikola Zrinski" Čakovec ima svoju stranicu na društvenoj mreži Facebook, stranica se aktivno održava te ima oko 200 ljudi koji ju prate.³⁴ Bibliobus Križevici također ima stranicu na društvenoj mreži Facebook s 200 pratitelja.³⁵ Facebook stranice bibliobusne službe Koprivnica³⁶ i Karlovac³⁷ su popularnije, one imaju po oko 500 pratitelja i redovito se održavaju. Stranice bibliobusa na društvenim mrežama se koriste za lakše širenje informacija (o redu vožnje, radnom vremenu). Oglašavanje na društvenim mrežama je veoma efektivno i uz to besplatno, pomoću društvenih mreža se u današnje vrijeme može na najlakši način doprijeti do velikog broja ljudi.

---

³³ Pokretne knjižnice Republike Hrvatske - Mobile Libraries of Croatia. URL: https://www.facebook.com/pokretne.knjiznice/info?tab=page_info (10.9.2015.)

³⁴ Bibliobus Međimurske županije - Knjižnica "Nikola Zrinski" Čakovec. URL: <https://www.facebook.com/KnjiznicaNikolaZrinskiCakovecBibliobusnaSluzba/timeline> (10.9.2015.)

³⁵ Bibliobus Križevci. URL: <https://www.facebook.com/Bibliobus-Kri%C5%BEevci-141421502703673/timeline/> (10.9.2015.)

³⁶ Bibliobus Koprivnica. URL: <https://www.facebook.com/Bibliobus-Koprivnica-211686532295930/timeline/> (10.9.2015.)

³⁷ Bibliobus Karlovac. URL: https://www.facebook.com/Bibliobus-Karlovac-1555734274715931/timeline/?ref=br_rs (10.9.2015.)

9. Zaključak

Iako zvuči staromodno, bibliobusna služba je i danas veoma popularna. Što ovaj rad i dokazuje. Često se postavlja pitanja dali je uz toliki broj knjižnica, pogotovo u gradu Zagrebu, potrebno održavati bibliografsku službu. Brojke govore same za sebe, jer broj stajališta i članova ne opada. Bibliobus i dalje obilazi prigradska naselja, gradska područja, ustanove i poduzeća.

Jedan od novih načina informiranja stanovništva je internet, ali budući da on nije dostupan svima, pokretna knjižnica ostaje čvrsto na svome mjesto kao služba koja širi znanje. Pogotovo u današnje doba je bitno da informacija bude dostupna svima. Iz tog razloga bi novčana sredstva trebala ići u obnavljanje i proširenje pokretnih knjižnica. Pokretne knjižnice nisu priče iz davnina, nego realnost mnogih čitatelja diljem Hrvatske.

10. SUMMARY

Mobile libraries are an integral part of public libraries, they provide the librarian service where there is no stationary library. Librarian service aims to promote knowledge and culture. It is intended for all the people who for whatever reason are unable to come to the library. It is primarily referred to the elderly, people living far from the library, or people who don't have enough time because of their work and obligations. There is a various number of definitions and standards who attempt to determine the mobile libraries.

The bibliographic service in Croatia has been successfully operating for decades. Today there are nine mobile libraries in cities across the country, with 11 vehicles. Every city has a special bibliographic service that carries a particular story throughout history, with ups and downs. Mobile libraries have become very popular, not only did they get a commission for mobile libraries, but also pages on social networks such as Facebook.

Keywords: mobile library, bookmobile, service, Croatia, library, bibliographic service

SAŽETAK

Pokretne knjižnice su sastavni dio narodnih knjižnica, one pružaju knjižničku službu tamo gdje nema stacionarne knjižnice. Bibliobusna služba ima cilj promicanja znanja i kulture. Ona je namijenjena svim osobama koje iz bilo kojeg razloga nisu u mogućnosti doći u knjižnicu. Pri tome se ponajprije misli na starije osobe, osobe koje žive daleko od knjižnice, ili zbog posla ili drugih obaveza nisu u mogućnosti posjetiti knjižnicu. Postoji veliki broj definicija i normi koje pokušavaju odrediti pokretne knjižnice.

U Hrvatskoj već desetljećima uspješno djeluje bibliografska služba. Danas u 9 gradova diljem zemlje, s 11 vozila. Svaki grad ima posebnu bibliografsku službu koja nosi posebno priču kroz povijest, s usponima i padovima. Pokretne knjižnice su postale toliko popularne da nisu samo dobile svoju komisiju pokretnih knjižnica, nego i stranice na društvenim mrežama poput Facebooka.

Ključne riječi: pokretne knjižnice, bibliobus, služba, Hrvatska, knjižnica, bibliografska služba

Literatura:

- Bibliobus Karlovac. URL: https://www.facebook.com/Bibliobus-Karlovac-1555734274715931/timeline/?ref=br_rs (10.9.2015.)
- Bibliobus Koprivnica. URL: <https://www.facebook.com/Bibliobus-Koprivnica-211686532295930/timeline/> (10.9.2015.)
- Bibliobus Križevci. URL: <https://www.facebook.com/Bibliobus-Kri%C5%BEevci-141421502703673/timeline/> (10.9.2015.)
- Bibliobus Međimurske županije - Knjižnica "Nikola Zrinski" Čakovec. URL: <https://www.facebook.com/KnjiznicaNikolaZrinskiCakovecBibliobusnaSluzba/timeline> (10.9.2015.)
- Bibliobus. URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Bibliobus> (10.9.2015.)
- Hrvatska enciklopedija – pokretna knjižnica. URL: <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=49049> (10.9.2015.)
- Komisija za pokretne knjižnice. URL: http://www.hkdrustvo.hr/hr/strucna_tijela/37/uvod/ (10.9.2015.)
- Pezer, I.; Ladan, K.; Stanje hrvatskih bibliobusnih službi u 2012. Koprivnica, 2013.
- Pokretne knjižnice Republike Hrvatske - Mobile Libraries of Croatia. URL: https://www.facebook.com/pokretne.knjiznice/info?tab=page_info (10.9.2015.)
- Smjernice za pokretne knjižnice / prerađeno izdanje priredila radna skupina IFLA-ine Sekcije za narodne knjižnice na čelu s Ianom Stringerom. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011. Str. 11.
- Standardi za narodne knjižnice u Republici Hrvatskoj (sa standardima za pokretne knjižnice - bibliobuse) (NN 58/99) čl. 15, 54, 55, 67. –
- Črnjar, Lj.; Vugrinec, Lj. Pokretne knjižnice u Hrvatskoj: pogled iz prošlosti u budućnost. // Okrugli stol o pokretnim knjižnicama (10 ; 2011 ; Karlovac). Pokretne knjižnice u Hrvatskoj : zbornik radova. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo ; Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačid", 2012. Str. +.
- Črnjar, Lj.; Vugrinec, Lj. Uloga i značaj pokretnih knjižnica u životu lokalne zajednice. // Vjesnik bibliotekara Hrvatske. 53, 3/4(2010), str. +.

Slike:

Slika 1 - http://gkr.hr/saws/resimage/67207/6/main_box

Slika 2 - <http://www.min-kulture.hr/userdocsimages/KNJIZNICE/Pogled%20na%20bibliobuse%20iz%20Knji%C5%BEnice.jpg>

Slika 3 - <http://knjiznice.nsk.hr/vinkovci/wp-content/uploads/sites/5/2015/07/scan0001-300x199.jpg>

Slika 4 – Črnjar, Lj.; Vugrinec, Lj. Pokretne knjižnice u Hrvatskoj: pogled iz prošlosti u bududnost. // Okrugli stol o pokretnim knjižnicama (10 ; 2011 ; Karlovac). Pokretne knjižnice u Hrvatskoj : zbornik radova. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo ; Karlovac : Gradska knjižnica "Ivan Goran Kovačid", 2012. Str. 57.

Slika 5. - http://gkr.hr/var/plain_site/storage/images/magazin/osvrti/bibliobus-krenuo-i-u-basku/18672-2-cro-HR/Bibliobus-krenuo-i-u-Basku_article_full.jpg

Slika 6. - <http://www.knjiznica-bjelovar.hr/images/uploads/bibliobus2.jpg>

Slika 7. - <http://www.knjiznica-bjelovar.hr/images/uploads/bibliobus3.jpg>

Slika 8. – <http://www.nsk.hr/wp-content/uploads/2012/01/Bibliobus-na-otocima.pdf>

Slika 9. – Đurđica Pugelnik, Knjižnice grada Zagreba: Bibliobusna služba, ppt